

Sundsvalls kommun
Miljökontoret
851 85 Sundsvall

Njurunda Skärgårdsförening har tagit del av den nya version av Kustplan, som finns tillgänglig efter den omarbetning, som en första remissomgång gett upphov till. Vi vill härmed lämna våra kommentarer till den nya Kustplanen.

I det följande kommer några av de frågor som tidigare har tagits upp behandlas, först några **sakfel** (Del 1) av allvarlig art i Kustplanen, som inte rättats till i den nya versionen. Kommunen har i dessa fall åsidosatt sin plikt som opartisk expert till skydd för vår miljö.

Därefter några **följdfrågor** (Del 2) till Kommunens svar på Skärgårdsföreningens remiss.

Till sist **övriga synpunkter** (Del 3), t.ex. beskrivningen av kustinventeringen och några reflektioner efter läsandet av andras remissvar etc.

Till sist har vi några **rekommendationer** (Del 4) inför det fortsatta arbetet med Kustplanen.

DEL 1: SAKFEL

Klassificering av naturvärden

På ett flertal ställen i kustplanen hävdas att kustinventeringen är utförd enligt Naturvårdsverkets rapport 5739 "Skydd av marina miljöer med höga naturvärden – vägledning." Denna klargör tydligt efter vilka kriterier man ska klassa en miljö som skyddsvärd av reservatskvalitet. Det första och därmed främsta kravet är naturlighet/ursprunglighet. Med andra ord, området måste vara opåverkat av mänskliga aktiviteter. Vägledningen är väldigt tydlig på den punkten.

Björköfjärden (hela fjärden) och Lubbanviken (åtminstone inre delen) är redan efter detta första kriterium uteslutna, och kan inte klassas enligt riktlinjer klass 1 (grön färg i karta 9). Båda vikarna, liksom Lassövikens (i föreliggande förslag till kustplan klass 2), är övergödda delvis p.g.a. sommarstugebebyggelse med otillräcklig avloppshantering. De är dessutom inte Natura 2000-områden. KARTA 9 MÅSTE ALLTSÅ OMARBETAS.

Om det finns flera områden utmed Sundsvalls kust som blivit felaktigt klassificerade, kan inte vi i Njurunda Skärgårdsförening avgöra. De borde dock noggrant granskas innan karta 9 fastställs för den slutliga Kustplanen.

Sakfelet påtalades i vår förra kommentar till kustplanen. Svaret från kommunen är: "Kustplanen anger att områden med högsta värde har reservatsklass men det innebär inte med automatik att reservat kommer att inrättas. Det är i första hand en uppgift för länsstyrelsen som nyligen har inrättat ett marint reservat i Salen söder om Lörudden." Med automatik eller inte har ingen betydelse, **vikarna**

och stränderna däromkring tillhör inte klass 1, det är ett faktum. Varför hålla fast vid felaktiga beteckningar? Kommunen ska heller inte föreslå möjliga framtida reservatsbildningar (utförda av annan, t.ex. Länsstyrelsen/Naturvårdsverket) baserade på felaktiga grunder.

Det marina reservatet Salen har, enligt Naturvårdsverket, ett särskilt intresse - tillsammans med ytterligare några lokaler i Bottniska viken - för att studera vad som händer med biota under landhöjningen. Det borde också vara av intresse att, i samma syfte, jämföra Salen med ett mera påverkat och närliggande område som Björköfjärden.

Vad som i övriga avsnitt av Kustplanen sägs vara baserat på ovan nämnda handledning från Naturvårdsverket - det återkommer på ett flertal ställen - kan man bara spekulera i.

Sandstränder i Björköfjärden

Boende utmed Njurunda södra skärgård har vetat sedan årtionden att **det endast finns två sandstränder kvar i Björköfjärden**. Av dessa har en, den mindre, i det närmaste halverats under det senaste decenniet. Försvinnandet av sandstränderna beror på bevaxning av vass, vilket i sin tur beror på att fjärden är övergödd. Riklig sommarstugebebyggelse med otillräcklig avloppshantering är orsaken. Den utbyggnad av avloppsreningen som nu beslutats kommer att leda till en förbättring, men endast på lång sikt. Bottensedimenten kommer att läcka sitt överskott av näringsämnen under lång tid framåt.

Kommunens kommentar till detta påpekande i förra remissomgången är: *"Kultur- och fritidsförvaltningen ska följa upp detta."* Kultur- och fritidsförvaltningen är samarbetspartner med Miljökontoret och Stadsbyggnadskontoret i arbetet med Kustplanen! Vet inte heller dessa organ var Sundsvall har sina badstränder? I den nya versionen av Kustplanen har Kommunen lagt till en beskrivning av hur kustinventeringen utförts (BILAGA 5.21, se vidare nedan). Där påstås att man gått/vandrat utmed hela kuststräckan, samlat och registrerat flora och fauna, vid behov i vadarbyxor, med kajak eller båt. Hur kan man då missa ett så uppenbart faktum, att **endast två av de fem sandstränderna finns kvar?**

Citat från Länsstyrelsens remissvar: *"Länsstyrelsen anser att texten om sandstränder är bra."* Utöver det kommenteras inte sandstränderna överhuvudtaget. Sedan dess har Bilaga 5.21 tillkommit (Kustinventering och förslag till förbättrande åtgärder). Där föreslås att sandstränderna ska skyddas på följande sätt: **"Skötselåtgärder för badvänliga sandstränder: Fördela slitage och värna om insekts-/och spindeldjursliv genom att använda strandens olika delar växelvis. Dela in stranden i en del som används ena året och en del som inte får beträdas, växla områdena nästa år. Det slitage som badande ger upphov till är till viss del bra för att igenväxning inte ska ske. Vassröjning får inte ske i områden som är värdefulla för växt- och djurliv. Samråd med miljökontoret, vissa åtgärder kan kräva tillstånd till vattenverksamhet från länsstyrelsen." Man kan undra vad Länsstyrelsen anser om denna lösning på problemet.**

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB) Kap. 4

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är ett juridiskt dokument, som regleras i lagen (Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, som finns tillgänglig t.ex. på www.lagen.nu) och baseras på Miljöbalken. En MKB skall upprättas **om en åtgärd förväntas innebära en betydande miljöpåverkan**. Vidare kan man ur förordningen utläsa att med en sådan miljöpåverkan menas att genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan

antas innefatta en verksamhet eller åtgärd **som kräver tillstånd** eller om planen, programmet eller ändringen anger **förutsättningarna för kommande tillstånd** (för detaljer se t.ex. www.lagen.nu).

Det sista villkoret kan innebära att Kustplanen har till syfte att precisera villkoren för framtida ingrepp i naturen, som kräver tillstånd. Då ska det tydligt framgå av **syftet** med Kustplanen vad detta innebär. Karta 9, som klassificerar kustområdenas naturvärden, har redan bevisats innehålla grava sakliga fel (se ovan), och kan i nuvarande skick inte tjäna som underlag för tillståndsgivande i framtiden.

Det faktum att Kustplanen innehåller en MKB antyder alltså att man med stöd av denna har för avsikt att antingen stärka sin makt vid framtida åtgärder som kommuninnevånarna kan komma att föreslå, eller att kommunen själv utnyttjar planen för att - via Länsstyrelsen - inrätta nya naturreservat. Om det är så, bör det tydligt framgå av syftet med Kustplanen.

Kapitel 4 innehåller ingen korrekt MKB. Där finns vare sig syftet med planen, beskrivning av miljötillståndet idag eller redogörelse av vilka ingrepp som ska tillåtas eller ej i framtiden. Det står i inledningen till kapitlet: *”Med miljöbedömning menas den process i vilket man arbetar fram en miljökonsekvensbeskrivning parallellt med arbetet med själva planen.”* Detta är en missvisande bild av hur en MKB ska utarbetas. Till att börja med, om man gör tre saker samtidigt, hur bibehåller man då objektiviteten? Enligt vår erfarenhet gör man en miljökartering först (med redovisning av metoder, resultat och kriterier för desamma), nästa steg är miljöaspekterna för de åtgärder som behandlas i planen, och sist formuleras de i en MKB.

Under Avgränsning/Naturmiljö står det: *”Den betydande miljöpåverkan som planen kan medföra ska identifieras.”* Ja, men man gör inte det någonstans, vare sig i Kustplanen eller i MKB. Fortsättningsvis: *”Påverkan på naturmiljön är en central fråga för kustplanen och naturmiljöer med skyddsvärden ska undantas från exploatering.”*

Kustplanen, och i synnerhet dess MKB, är i sin helhet inriktad på bevarande av miljön. Naturen är endast en av många viktiga aspekter som påverkar ett kustområdes kvaliteter. Aspekter som livskvalitet för de boende, utveckling av näringsverksamhet som möjliggör för människor att över huvud taget bo vid kusten, tanken att kommande generationer ska kunna leva och utvecklas där förefaller mer eller mindre negligerade. Samarbetet med stadsbyggnadskontoret och kultur- och fritidsförvaltningen avspeglas inte med ett ord.

Dessutom, vad kommer det sig att ordet ”muddring” på inte mindre än 4 ställen i MKB-kapitlet används i destruktiv mening. Muddring innebär en temporär störning av miljön. Det finns dessutom en dom i miljödomstolen på nyttan av muddring i den övergödda och syrefattiga Svartviken (165 i karta 9, kapitel 3). Se vidare avsnitt om isens inverkan på bottenarna nedan.

DEL 2: FÖLJDFRÅGOR

Isens inverkan på bottenarna i grunda vikar

På en fråga från Njurunda Skärgårdsförening gällande isens inverkan, gavs följande svar: *”Isen kan påverka ner till 8–10 m djup. Det innebär att isen skrapar botten ren på bl.a. bottenväxter. Sten och block kan flyttas runt på botten. Det kan innebära att leksubstrat/yngeplatser går förlorade, men det är en naturlig process. Siken leker under hösten på grunda vatten och sikreproduktionen kan påverkas av besvärliga isförhållanden.*

Isen ger även goda förutsättningar för sikens romutveckling genom att dämpa vattenrörelse och ge jämn vattentemperatur. Isskjuvningen har även effekt på strandzonen, vegetation kan skalas bort högt upp på stränderna. Detta ändrar förutsättningarna i biotopen och gynnar vissa växter och djur.”

Följdfråga: Hur allvarliga är då den naturliga människans ingrepp, om hon vill bygga en brygga, eller muddra ned till 2-3 m djup, när isen kan skrapa rent till det tredubbla djupet varje år?

Kustplanen gör sig här skyldig till en för kustborna oförståelig och allvarlig brist på logik som ställer kommunens inställning till sina innevånare i blixtljus.

Ensidig fokusering på miljöfrågor

Skärgårdsföreningen ställde några frågor i sitt remissvar gällande kustplanens ensidiga fokusering på naturvärdena, vi ifrågasatte grunderna för värderingarna och bristen på visioner och förslag till kustområdets utveckling för kommande generationer.

Kommunen svarar: *”Syftet har inte varit att peka ut områden lämpliga för exploatering och utveckling. Inriktningen är att kartlägga och utveckla värden för natur, friluftsliv och kulturmiljö. Men Kustplanen är ett underlag för framtida planer som har fokus på visioner och utveckling.”*

Fråga: Är det inte just detta, d.v.s. angivande av områden lämpliga för olika verksamheter, för god livskvalitet för de boende, utveckling m.m., som en Kustplan är till för? Så som kustplanen är skriven synes människor enbart vara en belastning i kommunen. Friluftslivet är den enda aspekten på en människovänlig miljö, som kustplanen nämner. ”En levande skärgård” är ett viktigt begrepp, när utvecklingsplaner i glesbygd diskuteras. Vi saknar här bidragen från stadsbyggnadskontoret och kultur- och fritidsförvaltningen, vilka samarbetat med miljökontoret vid framtagandet av kustplanen.

Det står på sidan 37: *Kustplanen är en bevarandeariktad plan . . .* Varför? Ett bevarande utan utrymme för utveckling betyder stagnation, vilket är bland det värsta som kan hända ett samhälle.

Motsägande påståenden om vikarnas betydelse som fiskyngellokal, vet man eller vet man inte?

Kommunen svarar angående för lite kunskaper om fiskens lek- och uppväxtområden:

”Länsstyrelsens äldre text om miljömålsuppföljning som gäller generellt i länet.”

Svaret på frågan om många vikar är viktiga för lek och uppväxt fortsätter: *”Länsstyrelsen har gjort grundliga undersökningar av enstaka vikar. Dessa bekräftar Miljökontorets provfisken och bedömning. Genom att bedöma vikarnas förutsättningar får man en helhetsbild av vilka vikar som är värdefulla.”* De undersökningar om fiskyngelförekomst i vikarna i Njurunda Skärgård, som Länsstyrelsen gjort, är **undermåliga** och kan inte tillmätas någon trovärdighet. **I flera fall drar man slutsatserna helt i strid med observationerna.** När det gäller miljökontorets provfiske, finns det inte preciserat hur fångsten fördelat sig på de 8 olika nätkasten i Lubbanviken, varav 2 (möjligen 3) synes, enligt kartan i bilaga 7, ligga inom det område som vi har sett vara svårt drabbat av syrebrist. Det finns knappast någon möjlighet att dra några slutsatser utgående från det material vi har tillgång till (se vidare nästa avsnitt).

DEL 3: ÖVRIGA SYNPUNKTER

Bilaga 5.21 Kustinventering och förslag till förbättrande åtgärder

Det råder ingen tvekan om att det är ett enormt arbete nedlagt på att inventera kusten utmed Sundsvalls kommun. Arbetet är emellertid inte slutfört förrän man redovisat det i en läsbar skrivelse.

De undersökningar kommunen gjort är i huvudsak taxonomiska, d.v.s. man beskriver förekomst och samlar in och artbestämmer flora och fauna i miljön. Detta är dock ett utomordentligt snävt synsätt på miljön i sin helhet, och endast ca 10% av texten handlar om den marina miljön. I några få fall nämns egenskaper i vatten, som kan mätas och dras viktiga slutsatser av, men det gäller enbart pH, alkalinitet samt observationer av humusfärg och tecken på näringsbelastning. Några slutsatser av dem dras inte. Man frågar sig om man vet vad *högalkalint vatten* innebär, och om/hur det har med pH att göra.

Miljökontorets observationer är alltså i huvudsak visuella. Man har *gått* eller *vandrat* utmed linjer parallella med stränderna och utvinkningar inåt land där så varit befogat. I några få fall har man använt vadarbyxor, kajak eller båt (vid provfiske) samt dykningar. I den mån man dykt och var man provfiskat framgår inte av någon karta. Vad kan man göra för observationer av botten (struktur och växtlighet), vattenkvalitet (förutom ovan nämnda parametrar) med ett sådant tillvägagångssätt? Kan man avgöra näringsstatus och syrehalt? Svaret är naturligtvis NEJ.

Underlaget för de slutsatser som dras finns i en pärm på Kommunkontoret. Dessvärre är det inte möjligt att följa arbetet. Det finns ingen karta till hjälp, det finns ingen möjlighet att se vad resultaten från provfisket har för innebörd, och mycket annat bristfälligt. Det finns ingen vägledning till slutsatser och bedömningar som inventeringen ska leda till. Av särskilt intresse för Njurunda Skärgårdsförening är inre delen av Lubbanviken (stationerna 165 och 166 i Karta 9). Detta område avhandlas på fyra A4-sidor, varav en försvinnande liten del berör den marina miljön. Det som skrivs lyder som följer (kopierat direkt från Kustinventeringen):

Område Galten 165 (se till att värdekriterier stämmer!) (090926)

Hacks-/Svartviken

- Inre/norra "Lubbanviken"

Fin äng på Skärstensudden, ca 5 meter bred och 20-25 meter lång, mycket krypven, gåsört, lite älgört, höstfibbla, rödsvingel, pors och klibbal bakom, vattenmåra, blockrikt, strätta, gultåtel, havssälting, flera kustarun, lite strandaster, strandkrypa, flädervänderot. Forts norrut smal blockrikt strand med spridd gräsvegetation, krypven, strandråg, lundelm m.m. och barrblandskog bakom, (mycket bebyggelse på västra stranden). Kubalkula även här!, fläderstrandvänderot, pors, rödsvingel, gultåtel-rätt mycket, krusskräppa, gåsört, rätt mycket död ved utefter strand, även vattenmåra, flera enstaka större tall-även döende, knärot forts, blåbärsdominans, hög landtunga, hel del strandråg forts bland hällar, och stora flyttblock, fort djupt nu, gråstarr på håll, tarmtång i skreva av håll plus grönslick, krypgran på håll.

Fråga: Vilka värdekriterier avses?

Här och var i Kustinventeringen anges datum för observationerna. De flesta i det här aktuella området härrör från 1998-2000, en enstaka i Lubbanviken 2002 (i samband med provfiske?) samt den ovanstående, som är från 2009. Inte någonstans kommenteras de förändringar i vikens marina system under det senaste decenniet, som de närboende familjerna bevittnat och rapporterat om, senast under huvudförhandlingarna med miljödomstolen.

Område Lubban 166

-Innersta delen av Lubban-Svartviken i nord-nordost

Bläsävsstrand med blandskog bakom.

Från någon decimeters djup-enorm matta med Chara aspera, mycket mjuk botten, illaluktande, fiskvak plus minus överall, mängd småfisk ca 3 cm blekgrå inget typiskt stimbeteende troligen elritsa.

Stugor längst in och längre ut, storsärv, höstlånke, borstnate, mycket snäckor, kärr/dammsnäcka.

Vägen går relativt nära den del som genomsöktes. Stor vik som måste ha stor betydelse som lek-uppväxtområde och därtill för fågelliv, Inre Lubban ca 70 cm nedsjunk.

Vi i Njurunda Skärgårdsförening känner igen oss. Vi vet också att den dyiga bottnen och det illaluktande vattnet beror på syrebrist, som i sin tur beror på alltför hög produktion av vattenväxter i en alltför instängd vik. Vi vet också från studier i andra delar av Sveriges kust att ett halvt sekels utsläpp av avlopp från sommarstugor ger sådana resultatet. Vattenutbytet är alldeles för långsamt.

Under de senaste åren har bristen på en presentation av kustinventeringen varit föremål för flera framställningar från Njurunda Skärgårdsförening, det har t.o.m. tagits upp i Kammarrätten, utan annat resultat än den pärm med rådata som nu är utställd.

Översiktsplan antagen av kommunen 2005

*”Översiktsplanen innehåller ett flertal ställningstaganden som berör yrkesfiske, natur, friluftsliv, kultur. Bland annat anger översiktsplanen att arbetet med strandskyddsfrågor, vattenområdets produktionsförmåga, biologisk mångfald, natur- och kulturmiljövärden samt värden för friluftslivet ska prioriteras. Vidare anges att **strandskyddade områden bör inventeras** så att de faktiska värdena på varje plats får utgöra underlag för ett nyanserat strandskydd.”* (vår fetstil).

Fråga: Länsstyrelsen har i ett par undersökningar inventerat fiskyngelförekomsten i flera av Njurundas vikar. Slutsatserna är i båda undersökningarna så vinklade och i strid mot mätdata, att de inte har något värde. Kan man hoppas att dessa undersökningar lagts åtsidan som oanvändbara, alternativt att de omarbetas i grunden?

Hot

Citat: *I stort sett allt liv i vatten beroende av de få grundområden som finns.*

Är inte detta en lätt överdrift? Pelagiska fiskar som sill/strömming är inte alls beroende av de grunda vikarna. De lägger gärna sin rom på bankar ute i havet, och på stora djup dessutom.

Sedan lever de gott på plankton. Rovfiskar som lax och torsk är endast delvis beroende av den fisk som härrör från grundområdena, om det t.ex. är ont om småsill/strömning att leva av.

Remissvar från statliga myndigheter och verk, företagare, privatpersoner övriga föreningar.

Det råder en allmän överensstämmelse i många remissvar om några av de svagheter Kustplanen har. En MKB som saknar syfte, osäkerhetsangivelser och annat man förväntar sig, en fokusering på bevarande av naturvärdena etc. Länsstyrelsen och de andra statliga myndigheterna och verken har gjort en utförlig genomgång, och mycket av den kritiken stämmer gott överens med Njurunda Skärgårdsförenings.

DEL 4: REKOMMENDATIONER

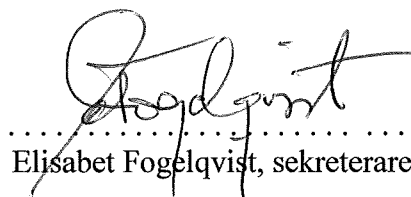
De sakfel som fortfarande belastar Kustplanen och framför allt den undermåliga presentationen av Kustinventeringen leder till följande rekommendationer:

1. Utarbeta en läsbar rapport om det omfattande materialet som ligger till grund för **Kustinventeringen**. Använd gärna Länsstyrelsens Kustinventering (rapport 2005:3) som mall.
2. Rita om **Karta 9: Plankarta – områdesklassning** i kustplan, och följ därvid Naturvårdsverkets handledning 5739 på ett korrekt sätt.
3. Skriv därefter om Kustplanen i relevanta delar med hänsyn taget även till alla organisationers remissvar.
4. Referera **aldrig** till Länsstyrelsens rapporter om två fiskyngelinventeringar under 2008 och 2009, vilka är gravt missvisande!
5. Låt det ta sin tid! Kustplanen kan och får inte vara ett hastverk!

Njurunda, 14 september 2010

Peter Brugge, ordförande

Elisabet Fogelqvist, sekreterare